

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра судової медицини, медичного правознавства
ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса

Навчальний рік 2025-2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО»

Вибірковий освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 23 Соціальна робота

Спеціальність 231 Соціальна робота

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) соціальна робота

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 4

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
судової медицини, медичного
правознавства імені заслуженого
професора. М.С.Бокаріуса

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем хірургічного
профіля _____
(назва)

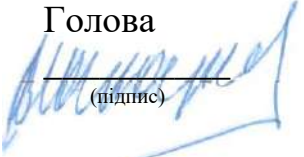
Протокол від
«30» серпня 2024 року № 07

Протокол від
«30» серпня 2024 року № 01

Завідувач кафедри

_____
(підпис) О.В. Дунаєв
(ініціали, прізвище)

Голова

_____
(підпис) В.В. Макаров
(ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. ДУНАЄВ ОЛЕКСАНДР ВІТАЛІЙОВИЧ - завідувач кафедри судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса, д.мед.н, професор.

2. КАПУСТНИК ВОЛОДИМИР ВАЛЕРІЙОВИЧ - доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса, д.юр.н., доцент

3. КРИВЕНКО ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ - доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса, к.юр.н., доцент

4. ЛЕОНТЬЄВ ПАВЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ - доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса, к.мед.н., доцент

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

ПІБ викладача	<i>Кривенко Олександр Іванович</i> доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства імені заслуженого професора М.С.Бокаріуса, кандидат юридичних наук, доцент
Інформація про викладача	<i>Професійні інтереси: судова експертиза, правознавство, медичне право, медичне законодавство, оперативно-розшукова діяльність, протидія злочинам</i> <i>Профайл викладача:</i> http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=505
Контактний тел.	+38 (096) 220-80-80
Корпоративний E-mail:	oi.kryvenko@knmu.edu.ua
Інформація про консультації: <u>очні</u> <u>консультації</u> розклад: місце проведення:	<i>кожний вівторок з 15.00 до 17.00 год.</i> <i>м.Харків, вул. Амосова, б. 35, кафедра судової медицини, медичного правознавства імені заслуженого професора М.С.Бокаріуса за попередньою домовленістю,</i>
<u>он-лайн</u> <u>консультації:</u>	https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=175
Локація	<i>м.Харків, вул. Амосова, 35</i> https://maps.app.goo.gl/tuAPfdcEn8q5qCydA

ВСТУП

Силабус освітнього компонента «Міжнародне гуманітарне право» складений відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) підготовки першого (бакалаврського) рівня галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота.

Опис освітнього компонента (анотація). ОК «Міжнародне гуманітарне право» сформований на засадах однієї з найбільш складних, емоційно чутливих, дилемних у розумінні та застосуванні галузей міжнародного права, що регулює війни, які завжди супроводжуються насиллям, жорстокістю й агресією. Зацікавленість та запит на міжнародне гуманітарне право виникає лише тоді, коли відбуваються жахіття війни. Міжнародне гуманітарне право є частиною міжнародного права, що має на меті обмеження застосування насилля під час війни, використання засобів та методів війни, захист жертв війни. Держави-учасниці Женевських конвенцій про захист жертв війни взяли на себе зобов'язання дотримуватись їх за будь-яких обставин та поширювати знання про зміст норм з міжнародного гуманітарного права. Знання міжнародного гуманітарного права внаслідок його розвитку та участі держав у Женевських конвенціях про захист жертв війни, динаміки збройних конфліктів у світі стають невід'ємним складником будь-якої освіти XXI століття. Збройний конфлікт, викликаний агресією Російської Федерації проти України, актуалізує потребу в цих знаннях для українського суспільства загалом та студентства зокрема. Також війна стала справжнім викликом для соціальної сфери в Україні тому, що під час війни, кількість людей, які потребують підтримки, збільшується в рази. Російська агресія проти України наносить невимовних втрат – як людських, так і матеріальних. Українцям довелося зіткнутися із зруйнованою інфраструктурою, втратою житла, транспортних засобів, роботи, просто елементарних засобів для існування. Величезна кількість людей покинули свої домівки. Враховуючи, що війна досі триває, кількість потребуючих допомоги може і надалі зростати. В той же час, надання соціальних послуг є важливою функцією будь-якої держави. Крім державних послуг, в Україні працює чимало альтернативних служб допомоги, чію діяльність забезпечують міжнародні та громадські організації. Соціальні послуги, відповідно до чинного ЗУ «Про соціальні послуги», це дії спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають. Складні життєві обставини визначають обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї та які вона не може подолати самотійно. Такими обставинами, в тому числі, є втрата дому чи інша шкода, завдана пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією. Це вимагає від соціальних працівників розуміння реалій сучасних гібридних збройних війн та конфліктів. Серед іншого, до таких особливостей можна віднести не тільки пряму збройну агресію на сході України, а й

різноманітний арсенал економічних, енергетичних, інформаційних, психологічних та інших засобів розхитування країни зсередини. «Гібридна» війна – особливий тип збройного конфлікту, в якому бойовим діям відведена другорядна роль. Мета «гібридної» війни полягає у нав'язуванні противнику волі шляхом застосування різних видів сили. Міжнародне гуманітарне право (МГП) має за мету обмежити або захистити учасників цих війн, а саме: правовий статус різних категорій учасників таких конфліктів – комбатантів, медичних працівників, розвідників, найманців, місцевого населення на окупованих територіях; пошук та ідентифікація тих, що пропали безвісті; дозволені та заборонені методи та засоби ведення збройних конфліктів; відповідальність за скоєння військових злочинів; режим воєнного полону та воєнної окупації та ін. Саме вивчення цих питань дає можливість соціальним працівникам та тим, хто займається проблемами реабілітації учасників бойових дій більш ефективно та кваліфіковано надавати соціальну допомогу.

Предметом вивчення освітнього компонента є поширення знань із міжнародного гуманітарного права, які виступають одним із складників громадянської компетентності здобувачів освіти - майбутніх соціальних працівників, відіграє важливу роль в усвідомленні важливості й необхідності застосування норм міжнародного гуманітарного права в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України.

Міжкомпонентні зв'язки. Освітній компонент «Міжнародне гуманітарне право» є необхідною складовою у компетентнісному підході до формування особистості соціального працівника у вищій медичній школі, він пов'язаний зі знаннями соціально-гуманітарних і природничо-наукових дисциплін – історія і культура України, соціальна політика, соціальна робота в Україні, основи правознавства, правове регулювання соціального забезпечення, соціальний аудит та інспектування тощо.

Пререквізити. Вивчення освітнього компонента передбачає попереднє засвоєння кредитів з контролю та моніторингу діяльності у закладах вищої освіти, якість освітнього процесу.

Постреквізити. Основні положення освітнього компонента мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE:

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5689>

1. Мета та завдання освітнього компонента

1.1. Мета викладання освітнього компонента «Міжнародне гуманітарне право» полягає у формуванні певних компетентностей у здобувачів освіти другого магістерського рівня, які навчаються за спеціальністю 231 Соціальна робота, про базові положення міжнародного гуманітарного права, вивчення його сутності та особливостей, принципів та джерел, суб'єктів для подальшої активної діяльності із забезпечення прав людини у галузі охорони здоров'я під час війни та бойових дій, а також для підвищення правосвідомості фахівців у галузі соціальної роботи шляхом

отримання необхідного обсягу теоретичних правових знань і практичних навичок щодо особливостей дії норм міжнародного гуманітарного права, які стосуються прав людини в умовах збройного конфлікту, про імплементацію норм міжнародного гуманітарного права та відповідальності за їх порушення, ознайомлення з системою Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

1.2. Основними завданнями освітнього компонента «Міжнародне гуманітарне право» є отримання знань, вмінь та компетентностей у разі виконання соціальним працівником функцій свідомої та компетентної особи у галузі соціальної роботи в умовах збройного конфлікту, а також набуття знань щодо природи та змісту міжнародного гуманітарного права, усвідомлення нерозривного зв'язку міжнародного гуманітарного права з принципами гуманності та людяності, цінностями сучасної цивілізації; ознайомлення із діяльністю міжнародних гуманітарних організацій, які надають допомогу під час збройного конфлікту; інформування щодо механізмів відповідальності Російської Федерації за агресію та серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, індивідуальної кримінальної відповідальності за воєнні та інші міжнародні злочини; формування особистісного ставлення до таких цінностей як життя людини, мир, безпека, гуманність, гуманітарний вчинок, взаємодопомога; вміння застосовувати положення норм національного законодавства, міжнародних договорів з участю України та характеризувати національне законодавство з точки зору його відповідності міжнародному гуманітарному праву.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

1.3.1 Вивчення освітнього компонента забезпечує опанування здобувачами освіти **компетентностей**:

- *інтегральні*: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- *загальних компетентностей*:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

- спеціальних (фахових) компетентностей:

ФК1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

ФК3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

ФК 13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.

ФК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи

ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах

1.3.2 Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами освіти наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН 25. Вміти використовувати набуті знання під час праці із особами, які постраждали від військових дій та такими, яких визнано біженцями.

1.3.3. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами освіти наступних соціальних навичок (Soft skills):

Вивчення курсу (його окремих модулів) сприятиме: розвитку громадянської та соціальної компетентностей здобувачів освіти, пов'язаних з ідеями гуманності, моралі, справедливості, відповідальності, забезпечення невідворотності покарання за міжнародні злочини та компенсації спричиненої Російською Федерацією шкоди внаслідок агресії; вдосконаленню комунікативних навичок та навичок конструктивної взаємодії здобувачів освіти, їхніх дослідницьких умінь; розвитку здатності робити вибір і ухвалювати виважені рішення, сприймати ситуації невизначеності та багатозадачності та обирати поведінкові моделі в таких ситуаціях; розвитку пізнавального інтересу, допитливості та емпатії здобувачів освіти. Зміст освітнього компоненту побудований на історичній та правовій інформації щодо основ міжнародного гуманітарного права та його ключових принципів – гуманності, розрізнення, пропорційності (сумірності), вжиття запобіжних заходів під час ведення бойових дій, заборони заподіяння надмірних ушкоджень і зайвих страждань, захисту цивільного населення під час окупації, принципів та механізмів міжнародної відповідальності за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права. При ознайомленні здобувачів освіти із засадами міжнародного гуманітарного права, виконанні ними пізнавальних завдань і вправ, спрямованих на аналіз ситуацій застосування міжнародного гуманітарного права, важливими є комплексний погляд на збройний конфлікт та пов'язані з ним поняття гуманності, захисту, безпеки, справедливості та відповідальності.

2. Інформаційний обсяг освітнього компонента.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань: <u>23 Соціальна робота</u> (шифр і назва)	вибірковий	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: <u>231 Соціальна робота</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		4-й	-
		Семестр	
		8-й	-
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 50 самостійної роботи – 70	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>перший (бакалаврський) рівень</u> <u>ОПП</u> <u>«Соціальна робота»</u>	Лекції	
		6 год.	-
		Практичні, семінарські	
		44 год.	-
		Лабораторні - не має	
		Самостійна робота	
		70 год.	-
		Індивідуальні завдання: не має	
Вид контролю: залік			

2.1 Опис освітнього компонента

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права. Поняття і види збройних конфліктів. Опосередкований (проху) збройний конфлікт. Кваліфікація збройного конфлікту на території України.	2	Інформаційна (освітня)
2	Міжнародні збройні конфлікти: статус осіб, які знаходяться під покровительством і режим окремих об'єктів. Категорії учасників/неучасників збройних конфліктів. Захист прав людини під час збройних конфліктів. Імплементация міжнародного гуманітарного права. Повага і захист охорони здоров'я під час збройних конфліктів та в ситуаціях, на які не поширюється дія міжнародного гуманітарного права. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.	2	Лекція-бесіда, мультимедійна, презентація

3	Відповідальність держав за порушення норм міжнародного гуманітарного права. Поняття, елементи і категорії воєнних злочинів. Індивідуальна кримінальна відповідальність за воєнні та інші міжнародні злочини. Колабораціонізм у медицині: національна судова практика та вимоги міжнародного гуманітарного права	2	Проблемна, мультимедійна
Всього годин		6	

2.2.2 Семінарські заняття – немає.

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права	3	Розповідь-пояснення, презентація, моделювання процесів і ситуацій	Усне опитування тестовий контроль
2	Сфера застосування міжнародного гуманітарного права	3	Моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод	Усне опитування здобувачів вищої освіти
3	Поняття і види збройних конфліктів	3	Індивідуальні (групові) творчі роботи	Письмовий контроль теоретичних знань за варіантами
4	Міжнародні збройні конфлікти: обмеження засобів і методів ведення війни	2	Кейс-метод, вирішення ситуаційних і практичних завдань	Тестовий контроль
5	Опосередкований (ргоху) збройний конфлікт	2	Розповідь-пояснення, презентація, моделювання процесів і ситуацій	Усне опитування тестовий контроль
6	Право неміжнародних збройних конфліктів	2	Моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод	Усне опитування здобувачів вищої освіти
7	Особливості права морської війни і права повітряної війни	2	Індивідуальні (групові) творчі роботи	Письмовий контроль теоретичних знань за варіантами

8	Кваліфікація збройного конфлікту на території України	2	Кейс-метод, вирішення ситуаційних і практичних завдань	Тестовий контроль
9	Міжнародні збройні конфлікти: статус осіб, які знаходяться під покровительством і режим окремих об'єктів	2	Розповідь-пояснення, презентація, моделювання процесів і ситуацій	Усне опитування тестовий контроль
10	Категорії учасників/неучасників збройних конфліктів	2	Моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод	Усне опитування здобувачів вищої освіти
11	Військові та цивільні об'єкти	2	Індивідуальні (групові) творчі роботи	Письмовий контроль теоретичних знань за варіантами
12	Заборонені засоби і методи ведення війни	2	Кейс-метод, вирішення ситуаційних і практичних завдань	Тестовий контроль
13	Захист прав людини під час збройних конфліктів. Повага і захист охорони здоров'я під час збройних конфліктів та в ситуаціях, на які не поширюється дія міжнародного гуманітарного права	3	Розповідь-пояснення, презентація, моделювання процесів і ситуацій	Усне опитування тестовий контроль
14	Захист жертв збройних конфліктів	2	Моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод	Усне опитування здобувачів вищої освіти
15	Відповідальність держав за порушення норм МГП	2	Індивідуальні (групові) творчі роботи	Письмовий контроль теоретичних знань за варіантами
16	Поняття, елементи і категорії воєнних злочинів	2	Кейс-метод, вирішення ситуаційних і практичних завдань	Тестовий контроль
17	Індивідуальна кримінальна відповідальність за воєнні та інші міжнародні злочини. Колабораціонізм у медицині: національна судова практика та вимоги міжнародного гуманітарного права	2	Розповідь-пояснення, презентація, моделювання процесів і ситуацій	Усне опитування тестовий контроль
18	Міжнародний кримінальний суд: юрисдикція	2	Моделювання	Усне

	щодо ситуації в Україні		процесів і ситуацій, кейс-метод	опитування здобувачів вищої освіти
19	Імплементация міжнародного гуманітарного права	2	Індивідуальні (групові) творчі роботи	Письмовий контроль теоретичних знань за варіантами
20	Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця	2	Кейс-метод, вирішення ситуаційних і практичних завдань	Тестовий контроль
Всього годин:		44		

2.2.4. Лабораторні заняття – немає.

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права	4	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань
2	Сфера застосування міжнародного гуманітарного права.	4	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
3	Поняття і види збройних конфліктів	3	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань
4	Міжнародні збройні конфлікти: обмеження засобів і методів ведення війни	3	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
5	Опосередкований (проху) збройний конфлікт	3	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних

				(групових) ситуаційних і практичних завдань
6	Право неміжнародних збройних конфліктів	3	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
7	Особливості права морської війни і права повітряної війни	2	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань
8	Кваліфікація збройного конфлікту на території України	3	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
9	Міжнародні збройні конфлікти: статус осіб, які знаходяться під покровительством і режим окремих об'єктів	4	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань
10	Категорії учасників/неучасників збройних конфліктів	3	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
11	Військові та цивільні об'єкти	3	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань
12	Заборонені засоби і методи ведення війни	3	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
13	Захист прав людини під час збройних конфліктів	3	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань

14	Повага і захист охорони здоров'я під час збройних конфліктів та в ситуаціях, на які не поширюється дія міжнародного гуманітарного права	4	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
15	Захист жертв збройних конфліктів	3	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань
16	Відповідальність держав за порушення норм МГП	3	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
17	Поняття, елементи і категорії воєнних злочинів	3	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань
18	Індивідуальна кримінальна відповідальність за воєнні та інші міжнародні злочини	3	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
19	Колабораціонізм у медицині: національна судова практика та вимоги міжнародного гуманітарного права	3	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних завдань
20	Міжнародний кримінальний суд: юрисдикція щодо ситуації в Україні	3	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
21	Імплементация міжнародного гуманітарного права	3	Індивідуальні (групові) творчі ситуаційні й практичні завдання	Презентація та захист результатів виконання творчих індивідуальних (групових) ситуаційних і практичних

				завдань
22	Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця	4	Робота з текстом, конспектування	Тестовий контроль
	Всього годин	70		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Система оцінювання та вимоги (види контролю, методи контролю, форми контролю, критерії оцінки рівня знань, умови допуску до підсумкового контролю)

При вивченні освітнього компонента застосовується поточний та підсумковий семестровий контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу освітнього компонента, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування, тестування, бесіди здобувачів із заздалегідь визначених питань, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань на практичних заняттях.

Задля оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти пропонується альтернативний варіант (*за вибором*): традиційні види завдань: написання контрольної роботи, реферату або творчі види: підготовка мультимедійної презентації, опрацювання навчальної літератури (складання анотації, рецензування, цитування, тези першоджерел, доповнення лекцій).

Підсумковий семестровий контроль проводиться після завершення вивчення освітнього компоненту.

Формою контролю є «залік». Бали для освітніх компонентів розраховуються як середнє арифметичне балів поточного контролю за всі теми впродовж всього періоду вивчення освітнього компонента (з точністю до сотих) за таблицею «Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)», що додається автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ. Загальна навчальна діяльність визначається у балах від 120 до 200 та відміткою – «зараховано» або «не зараховано».

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів...» (таблиця 2). Наказ ХНМУ від 21.08.2021 р. №181.

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
----------------	------------------	----------------	------------------	----------------	------------------

	шкала		шкала		
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Після завершення вивчення освітнього компонента завуч або викладач виставляють здобувачу освіти відповідну оцінку у індивідуальний навчальний план та заповнює відомості успішності з освітнього компонента.

3.2. Питання до заліку:

1. Зародження законів і звичаїв війни та основні етапи їх розвитку.
2. Розвиток права збройних конфліктів у другій половині XIX століття (Паризька конвенція 1856 р., Кодекс Лібера 1863 р., Кримська війна.
3. Битва під Сольферіано 1859 р. і внесок Анрі Дюнану в заснування МКЧХ і розвиток міжнародного гуманітарного права.
4. Міжнародне гуманітарне право XX століття і сучасності.
5. Поняття міжнародного гуманітарного права, предмет регулювання.
6. «Право Женеви».
7. «Право Гааги».

8. Зближення «Права Женеви» і «Права Гааги» і формування «змішаного права».
9. Поняття, сутність міжнародного гуманітарного права.
10. Поняття норм міжнародного гуманітарного права.
11. Принципи міжнародного гуманітарного права.
12. Принципи Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
13. Відмінність принципів міжнародного гуманітарного права від принципів Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
14. Джерела міжнародного гуманітарного права.
15. Міжнародні договори і звичаї як основні джерела міжнародного гуманітарного права.
16. Особливості міжнародних договорів у галузі міжнародного гуманітарного права.
17. Звичай як джерело міжнародного гуманітарного права і тенденція «звичай-договір-звичай».
18. Судові рішення, доктрини, рішення міжнародних організацій як джерела міжнародного гуманітарного права.
19. Міжнародне гуманітарне право в системі міжнародного публічного права.
20. Поняття і види міжнародних збройних конфліктів.
21. Поняття збройного конфлікту.
22. Поняття неміжнародного збройного конфлікту.
23. Співвідношення термінів «збройний конфлікт» і «війна».
24. Застосування норм міжнародного гуманітарного права стосовно осіб (*ratione personae*).
25. Ситуаційна сфера застосування міжнародного гуманітарного права (*ratione situationis*).
26. Застосування норм міжнародного гуманітарного права в часі (*ratione temporis*).
27. Правові наслідки початку війни і початку воєнних дій.
28. Правові наслідки закінчення воєнних дій.
29. Загальні правила початку і припинення застосування міжнародного гуманітарного права в ситуаціях збройних конфліктів.
30. Просторова сфера застосування норм міжнародного гуманітарного права (*ratione loci*).
31. Театр воєнних дій. Території, які не можуть бути театром воєнних дій.
32. Застосування норм міжнародного гуманітарного права в морській і повітряній війні.
33. Правовий статус поранених, хворих та осіб, що потерпіли корабельну аварію відповідно норм міжнародного гуманітарного права (гуманне поводження, повага, захист, догляд).
34. Медичний, санітарний і духовний персонал: поняття і правовий статус.

35. Правовий режим медичних формувань і закладів, санітарного транспорту.
36. Військовополонені: поняття і правовий статус. Режим воєнного полону. Цивільне населення: поняття і правовий статус.
37. Правовий режим цивільних об'єктів.
38. Правовий режим окупованої території.
39. Заборона ворожого впливу на природне середовище в міжнародному гуманітарному праві.
40. Поняття засобів і методів ведення війни і основні принципи міжнародного гуманітарного права про їх обмеження та заборону.
41. Джерела міжнародного гуманітарного права щодо заборони методів і засобів ведення війни.
42. Міжнародне гуманітарне право про обмеження і заборону конкретних видів зброї.
43. Обмеження і заборона застосування конкретних видів звичайної зброї.
44. Норми міжнародного гуманітарного права про заборону окремих методів ведення війни стосовно цивільних осіб (голод, терор, взяття заручників, мародерство, пограбування, депортація).
45. Неміжнародних збройних конфліктів. Норми і принципи, що застосовуються до неміжнародних збройних конфліктів.
46. Правовий захист жертв збройних конфліктів відповідно ст. 3, загальній для всіх Женевських конвенцій 1949 р. і Додаткового Протоколу II від 1977 р., а також звичайному міжнародному гуманітарному праву.
47. Норми міжнародного гуманітарного права (договірні і звичаєві) про обмеження, що стосуються засобів і методів ведення воєнних дій у випадках збройних конфліктів неміжнародного характеру.
48. Заборона голоду, терору та інших методів ведення війни.
49. Заборона хімічної і бактеріологічної (біологічної) зброї.
50. Застосування ядерної зброї і принципи міжнародного гуманітарного права.
51. Заборона або обмеження застосування окремих видів зброї.
52. Обмеження сфери застосування норм міжнародного гуманітарного права.
53. Джерела права, що стосуються неміжнародних збройних конфліктів.
54. Норми права, що діють в ситуації внутрішніх безпорядків і внутрішньої напруги.
55. Мінімальні гуманітарні норми, що застосовуються в ситуації внутрішніх безпорядків і внутрішньої напруги.
56. Співвідношення міжнародного гуманітарного права з іншими галузями міжнародного права прав людини.
57. Захист прав людини в ситуації міжнародного збройного конфлікту.

58. Екстериторіальна юрисдикція держав щодо зобов'язань у галузі захисту прав людини.
59. Захист прав людини в ситуації неміжнародного збройного конфлікту.
60. Захист прав людини під час надзвичайного і воєнного стану.
61. Захист прав людини в ситуації «глобальної війни з тероризмом».
62. «Інтеграційна», «розмежувальна» і «взаємодоповнююча» концепції співвідношення МГП і міжнародного права прав людини.
63. Визначення району бойових дій на морі. Райони, де заборонено ведення бойових дій.
64. Статус нейтральних торговельних суден і цивільних літальних апаратів.
65. Засоби і методи ведення війни на морі.
66. Право перехвату, огляду, обшуку, зміни курсу і захоплення торгових суден, цивільних літальних апаратів і вантажів противника, а також нейтральних торгових суден.
67. Загальні принципи, що застосовуються до права повітряної війни.
68. Особливі норми ведення війни проти об'єктів у повітрі.
69. Статус осіб, які знаходяться під покровительством.
70. Поняття види і форми імплементації міжнародного гуманітарного права.
71. Дотримання норм міжнародного гуманітарного права.
72. Засоби, що застосовуються в мирний час і в ситуації війни.
73. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права в правовій системі України.
74. Міжнародні, правові і інституційні механізми контролю за дотриманням норм міжнародного гуманітарного права.
75. Процедура двостороннього розслідування.
76. Діяльність міжнародної комісії по встановленню фактів.
77. Контроль Держав-Покровительок, МКЧХ, ООН, міжнародних неурядових організацій за дотриманням норм міжнародного гуманітарного права.
78. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
79. Проект Кодексу злочинів проти миру і безпеки людства.
80. Відповідальність держав за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
81. Відповідальність індивідів за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
82. Відповідальність міжнародних організацій за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
83. Підстави, види і форми відповідальності за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
84. Компетенція Міжнародного кримінального права щодо притягнення до відповідальності за воєнні злочини.

85. Компетенція міжнародних органів кримінальної юрисдикції щодо притягнення до відповідальності за воєнні злочини.

86. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: виникнення, основоположні принципи, Статут, Конференція і роль в розвитку МГП.

87. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ): історія створення, Статут, структура і функції.

88. Міжнародна Федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: Статут, структура і функції.

89. Національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: порядок створення, типовий статут, функції.

90. Емблема Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: історія створення, функції. Типовий закон про використання і захист емблем.

3.4. Індивідуальні завдання:

не передбачені

3.5. Правила оскарження оцінки

Подання заяви про апеляцію здійснюється здобувачем освіти особисто у письмовій формі не пізніше наступного робочого дня після оголошення результатів складання підсумкового контролю.

Здобувач освіти подає заяву в деканат. Декан реєструє заяву у навчально-методичному відділі та надає на підпис ректору. Готує проект наказу про склад апеляційної комісії, повідомляє здобувачу освіти дату та місце засідання апеляційної комісії

Якщо здобувач освіти бажає додати до заяви додаткові документи, то він повинен це зробити під час подання заяви (письмові роботи додатково не надаються). Заяву розглядають не пізніше двох наступних робочих днів після її подання в присутності здобувача освіти. У випадку відсутності здобувача освіти секретарем комісії у протоколі засідання має зробити відповідний запис.

Результати апеляції оголошуються здобувачу освіти відразу після закінчення розгляду його заяви. Здобувач освіти особисто робить запис у протоколі засідання апеляційної комісії про отримання результатів розгляду його справи.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вимоги освітнього компонента.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у здобувачів/ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/ка надасть на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття здобувачам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття. Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів/ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка.

Очікується, що здобувачі відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Здобувачам освіти важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
  - пити безалкогольні напої;
  - фотографувати слайди презентацій;
  - брати активну участь у ході заняття.
- заборонено:
- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
  - палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
  - нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
  - грати в азартні ігри;
  - наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
  - галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Використання електронних гаджетів.

Використання електронних гаджетів є основним і потужним інформаційним джерелом до вивчення курсу, адаптивним до сучасних вимог і сприяє входженню в сучасний європейський освітній простір. Гаджети забезпечують постійний зворотній зв'язок: «викладач-здобувач», «здобувач-здобувач», «здобувач-група здобувачів».

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності.

Кафедра судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова.

1. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право: навчально-методичний посібник. друге видання / О. Войтенко, М. Єлігулашвілі, О. Козорог, Т. Короткий, В. Потапова, О. Стокоз, Н. Хендель; за заг. ред. радника президента товариства Червоного Хреста України з міжнародного гуманітарного права, к.ю.н. Т. Короткого. – Київ, УГСПЛ; Одеса: Фенікс, 2021. – 268с.
2. Грушко М. В. Міжнародне гуманітарне право: навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 136 с.
3. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. МКЧХ, 2021. 398 с.
4. Міжнародне право: словник-довідник / [С.М. Перепьолкін, Т.Л. Сироїд, Л.А. Філяніна]; за заг. ред. Т.Л. Сироїд. – Х.: Юрайт, 2014. – 408 с.
5. Нільс Мельцер. Міжнародне гуманітарне право: загальний курс. МКЧХ, 2021. 398 с.

Допоміжна література:

1. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Daro Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
2. Абдулшукур А. Кодифікація норм щодо захисту навколишнього середовища у міжнародному гуманітарному праві / Араш Абдулшукур // Правове життя сучасної України: у 2 т. : матер. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / відп. ред. Г. О. Ульянова. – Одеса: ВД «Гельветика», 2019. — Т. 1. — С. 431–435.
3. Аріапур Л. А. Деякі питання дотримання норм міжнародного гуманітарного права під час збройних конфліктів / Л. А. Аріапур // Права

людини в період збройних конфліктів: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) / Нац. ун-т «Одеська юридична академія»; каф. міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»: у 2 т. – Одеса, 2022. - С. 626-629.

4. Белогубова О. О. Гуманітарна дипломатія: стара форма і новий зміст / О. О. Белогубова // Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – С. 322-324.

5. Гнатовський М. М. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса: Фенікс, 2015. – 92 с. – С. 13-14.

6. Градецький А. В. Суб'єкти протидії воєнним злочинам та попередження збройних конфліктів / А. В. Градецький // Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – С. 337-341.

7. Грушко М. В. Звичаєве міжнародне гуманітарне право щодо захисту військовополонених / М. В. Грушко // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах євроінтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (20 травня 2016 р., м. Одеса): у 2 т. Т. 1 / відп. ред. М. В. Афанасьєва. - Одеса: Юридична література, 2016. - С. 324-327.

8. Грушко М. В. Принцип *lex specialis*: взаємозв'язок міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права / М. В. Грушко // Правове життя сучасної України: у 3 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. – Одеса: Гельветика, 2020. – Т. 3. – С. 31-34.

9. Грушко М. В. Розвиток міжнародно-правових поглядів щодо захисту військовополонених / М. В. Грушко // Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.) / відп. за вип. В. М. Дрьомін; НУ "ОЮА". Півд. регіон. центр НАПрН України. - Одеса: Фенікс, 2013. - Т. 1. - С. 367-369.

10. Діти і збройні конфлікти. Доповідь Генерального секретаря від 9 лютого 2005 р., UN Doc. A/59/695 – S/2005/72, с. 16.

11. Захист прав людини в сучасному міжнародному та європейському праві: навч.-метод. посібник / Х. Бехруз, А. Гриб [та ін.] ; за ред. Х. Бехруз; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2023. – 62 с.

12. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм. Т.Р. Короткий, Є.В. Лук'янченко; вступ. стаття М.М. Гнатовський. – Одеса: Фенікс, 2017. – 40 с.

13. Капустін А. В. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права у військовому законодавстві України / А. В. Капустін // Конгрес міжнародного та європейського права: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 19 квіт. 2019 р.) [Електронний ресурс] / МОН України, Нац ун-т «Одес. юрид. акад.» – Одеса: Фенікс, 2019. – С. 121-126. – Режим доступу:

14. Князюк К. І. Актуальність зміцнення поваги до норм міжнародного гуманітарного права / К. І. Князюк // Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин: збірник матеріалів Всеукр. наук. студент. інтернет-конференції (м. Одеса, 19 листоп. 2021 р.) / за ред. М. Р. Аракеяна; уклад.: О. В. Бігняк, Б. В. Бабін, О. О. Сурілова та ін. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – С. 147-149.

15. Коваль В. М. Потреба в імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права щодо воєнних злочинів та злочинів проти людяності в українське законодавство / В. М. Коваль // 75-а річниця ООН – сучасний стан та розвиток міжнародного права: збірник матеріалів Всеукр. наук. студент. конф. (м. Одеса, 30 листопада 2020 р.) / МОН України, НУ "ОЮА" ; відп. вед. М. Р. Аракеян. - Одеса: Гельветика, 2020. – С. 214-217.

16. Кориневич А.О. Застосування міжнародного гуманітарного права до збройного конфлікту на території України: навч. посіб. /А.О. Кориневич; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Одеса: Фенікс, 2015. – 78 с.

17. Лисик В.М. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста і міжнародному праві: Монографія / Лисик В.М. – Одеса: Фенікс, 2012. – 208 с.

18. Лазарева Н. М. Порушення норм міжнародного гуманітарного права під час військової агресії РФ / Н. М. Лазарева // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 1. – С. 465-468.

19. Лісютіна Є. Г. Вплив пандемії COVID-19 на міжнародне гуманітарне право / Є. Г. Лісютіна // Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин: збірник матеріалів Всеукр. наук. студент. інтернет-конференції (м. Одеса, 19 листоп. 2021 р.) / за ред. М. Р. Аракеяна; уклад.: О. В. Бігняк, Б. В. Бабін, О. О. Сурілова та ін. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – С. 153-155.

20. Львова О. Л. Військові злочини Росії проти України як прояв геноциду українського народу / О. Л. Львова // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022

p.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 1 – С. 97-100.

21. Малюта В. В. Правовий статус полонених громадян України, примусово мобілізованих на тимчасово окупованих територіях / В. В. Малюта // Права людини в період збройних конфліктів: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) / Нац. ун-т «Одеська юридична академія»; каф. міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»: у 2 т. – Одеса, 2022. - С. 259-263.

22. Мануїлова К. В. Міжнародний захист прав людини та його взаємодія з міжнародним гуманітарним правом під час збройних конфліктів / К. В. Мануїлова // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 1. – С. 442-444.

23. Мануїлова К. В. Міжнародно-правові аспекти прав людини в умовах збройних конфліктів / К. В. Мануїлова // Права людини в період збройних конфліктів: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) / Нац. ун-т «Одеська юридична академія»; каф. міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»: у 2 т. – Одеса, 2022. - С. 615-618.

24. Мануїлова К. В. Особливості захисту прав людини в умовах збройних конфліктів та глобальних викликів сучасності / К. В. Мануїлова // Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – С. 359-361.

25. Медведчук Т. Ю. Міжнародне гуманітарне право в контексті міжнародного права прав людини / Т. Ю. Медведчук // Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин: збірник матеріалів Всеукр. наук. студент. інтернет-конференції (м. Одеса, 19 листоп. 2021 р.) / за ред. М. Р. Аракеяна; уклад.: О. В. Бігняк, Б. В. Бабін, О. О. Сурілова та ін. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – С. 159-162.

26. Міжнародне правосуддя: навч.-метод. посіб. [Електронне видання] / О. К. Кансенберг-Сандул, В. В. Форманюк, Н. В. Хендель; за ред. проф. Х. Н. Бехруза; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2023. – 106 с.

27. Репецький В.М., Лисик В.М. Міжнародне гуманітарне право: Підручник / Репецький В.М., Лисик В.М. – К.: Знання, 2007. – 467 с.

28. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти: навч. посіб. / О. В. Сенаторова. – Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 208 с.
29. Сироїд Т.Л. Міжнародне право: навчальний посібник. – Харків: ХНУВС, 2009.
30. Сурілова О. О. Обмеження методів та засобів ведення бойових дій в системі законів та звичаїв війни / Сурілова О. О. // Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – С. 312-315.
31. Харитонов Р. Ф. Порухення прав цивільного населення під час війни: проблематика та сучасний стан / Р. Ф. Харитонов, М. Я. Мазур // Права людини в період збройних конфліктів: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) / Нац. ун-т «Одеська юридична академія»; каф. міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»: у 2 т. – Одеса, 2022. - С. 637-642.
32. Холод О. В. Етика та правові аспекти ведення вогню / О. В. Холод // Наука, технології, інновації: світові тенденції та регіональний аспект: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 29–30 вересня 2023 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. – 2-е вид., випр. і доп. – Запоріжжя : АА Тандем, 2023. - С. 70-72.
33. Явченко Д. В. Проблеми міжнародного гуманітарного права в контексті прав людини / Д. В. Явченко // Права людини – пріоритет сучасної держави: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 10 грудня 2021 року) / відп. ред. С. В. Ківалов. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – С. 47-50.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE –
<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5689>

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogll-vyv_dysc.pdf

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_neform_osv22.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/polog_org_incl-suprov.pdf

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_grup_ad.pdf